

2018-115

Archeologienota Bottelare Dorpsstraat

Programma van maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Julie HAGEN

11-9-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning aan de Dorpsstraat te Bottelare (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² (7599 m²) of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is 7599m² groot, kent een onregelmatige vorm en wordt omringd door de Dorpsstraat, de Rid. A. Stas de Richellelaan, de Ten Drieën en de Rood Beeldekenstraat. Momenteel staan er twee gebouwen op het terrein waarin er assistentiewoningen of serviceflats zijn voorzien. De beide gebouwen, met een totale grootte van ca. 1094,34m², zijn verbonden door een overdekte gang (158,7m²) en in het zuiden van plangebied situeert zich de parking van het terrein met enkele toegangswegen. De bestaande verhardingen in betonklinkers omvatten een totale grootte van 1143,26m². De overige niet bebouwde zones van het studiegebied fungeren als tuinzone met een totale oppervlakte van ca. 3590,51m².

Het plangebied was rond 1777 in gebruik als onbebouwde landbouwgrond, een situatie die pas omstreeks 1979 gewijzigd werd. De laatste decennia is de bebouwing op het plangebied toegenomen maar is een groot deel aan de zuidwestelijke zijde van het studiegebied tot op de dag van vandaag onbebouwd gebleven en is het onderliggende bodemarchief quasi intact. De huidige residenties werden mogelijks met sleuffunderingen aangelegd voor de buitenste muren gaande tot ca. 100cm onder het maaiveld. De verhardingen, met de name de toegangsweg en parking, in het zuidelijkwestelijke tot noordoostelijke gedeelte van de terreinen omvatten een maximale totale dikte van 40 à 50cm. Hieruit kan er gesteld worden dat er volgens de beschikbare bronnen sinds 1777 slechts gedeeltelijke verstoringen hebben plaatsgevonden op het plangebied en dat het archeologisch bodemarchief van de besproken percelen gedeeltelijk bewaard zou kunnen zijn. Het plangebied is gelegen op een droge en hoge kouterrug op de overgang tussen het Scheldeland en de Vlaamse Ardennen. Daarbij situeert het studiegebied zich in het Schelde-Dender interfluvium nabij een aantal waterlopen. Door de gunstige ligging in het landschap nabij water, zou het studiegebied mogelijk een zeer aantrekkelijke locatie geweest zijn voor bewoning in het verleden. Aan de hand van de beschikbare CAI meldingen, is het potentieel voor het aantreffen van vondsten en sporen uit de bronstijd, middeleeuwen en nieuwe tijd vrij aannemelijk. Binnen een buffer van 1,5km rondom het studiegebied zijn twee meldingen voor aanwijzingen uit de bronstijd, waaronder twee grafheuvels. Daarnaast zijn drie meldingen voor (vol en laat) middeleeuwse aanwijzingen geregistreerd namelijk de Sint-Anna kerk, een aantal losse vondsten aardewerk en het kasteel van Burcht. Het verwachtingspatroon voor een goed bewaarde en in situ steentijd artefactensite wordt laag ingeschat gezien de bodemkundige gegevens.

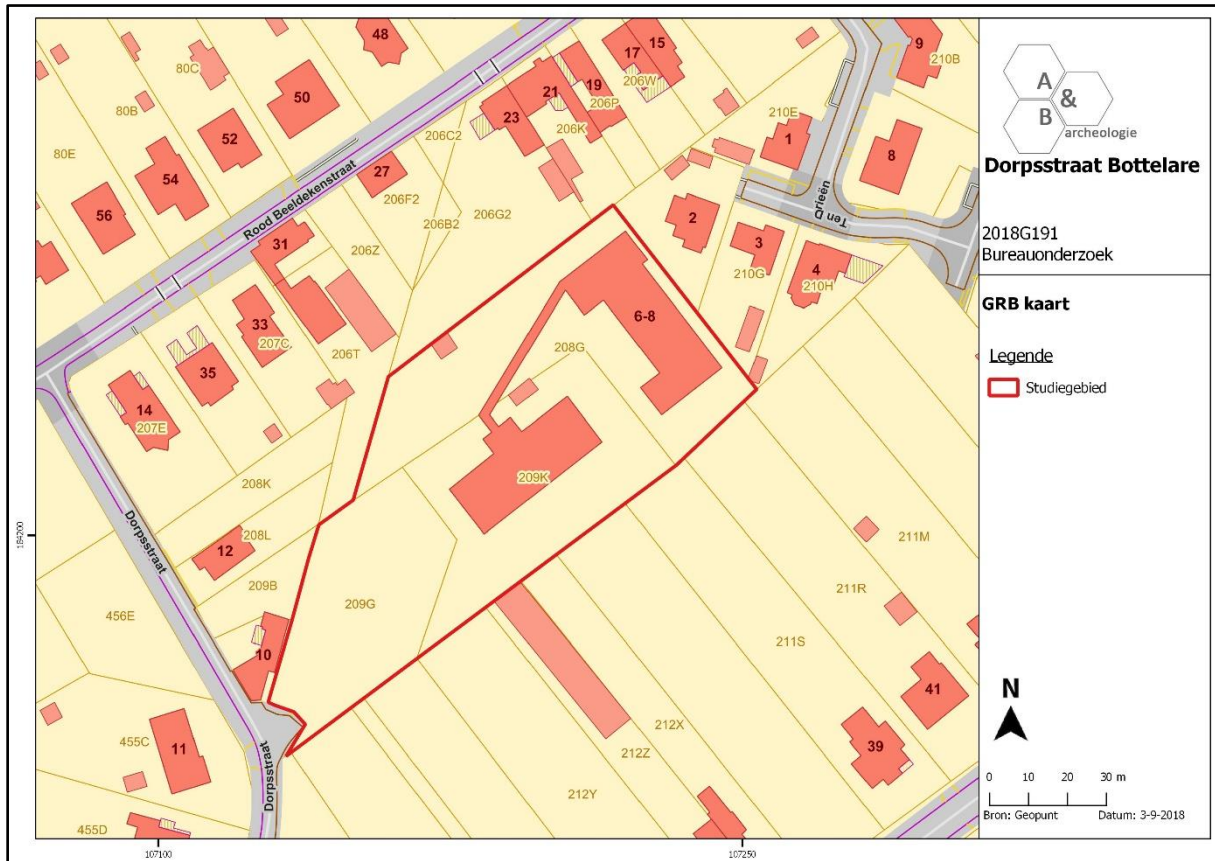
In het zuidwestelijke deel van het studiegebied voorziet men een derde residentie met 14 verscheidene assistentiewoningen met bijhorend terras en wandelpaden in dolomiet (134m²). Het gebouw zelf zal een grootte omvatten van ca. 521m² en wordt aangelegd op een vloerplaat van ca. 15cm, een gespoten PU van 10cm en een deklaag en vloerafwerking van 8cm. Daarnaast worden

sleuffunderingen voorzien ter hoogte van de steunmuren en interne muren. Deze reiken tot een diepte van ca. 100cm in de bodem. In het gebouw wordt een liftput en een ondergrondse kruipruimte van ca. 2m breed voorzien die tot 130cm diep zal uitgegraven worden. Bovendien worden nog nutsvoorzieningen voorzien waaronder een hemelwaterput van 10000l, een septische put van 10000l en nutsleidingen. De huidige toegangsweg (betonklinkers) wordt vanuit de Dorpsstraat vernieuwd en verbreed tot 4m. Ook wordt de huidige parking, die aansluiting heeft tot de hoofdtoegangsweg, uitgebreid. Daarnaast worden over het hele terrein waterdoorlatende brandwegen in grasdalen aangelegd. De bestaande niet waterdoorlatende verhardingen zullen grotendeels behouden blijven en zal de uitbreiding van de toekomstige verharding slechts 106m² beslaan met een maximale verstoring van 50cm. Het rioleringsstelsel van de bestaande gebouwen blijft behouden, waarbij er bij het nieuwe gebouw een gescheiden rioleringsstelsel zal aangelegd worden en zal aansluiting vinden op de reeds aanwezige rioleringsbuizen van de twee bestaande gebouwen.

Er kan vanuit gegaan worden dat een gedeelte van het totale plangebied, meer bepaald ter hoogte van het nieuwe gebouw en de nieuwe verhardingen, verstoord zal worden over een totale oppervlakte van ca. 2732m²: het bouwrijp maken van de percelen, allerhande werfverkeer, het aanleggen van wegenis, nutsvoorzieningen en -leidingen, het optrekken van de woning en de omgevingsaanleg kent een impact in de bodem en kan nefast zijn voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites.

Het plangebied kent een bepaalde archeologische verwachting voor sites met grondsporen, in bijzonderheid voor sites uit de bronstijd, middeleeuwen en nieuwe tijd. Daarnaast is de kans op het aantreffen van steentijd artefactsites niet onmogelijk en mag het bijgevolg niet uitgesloten worden. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De laatste ca. 240 jaar hebben geen gekende grootschalige verstoringen, behalve de bouw van de huidige residenties en wegenis, plaatsgevonden op het terrein. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren betreffende de menselijke aanwezigheid en de historische ontwikkeling van de gronden rondom de dorpskern. De kosten-baten analyse zal hierdoor positief uitvallen. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien er momenteel nog verhardingen, bomen en andere begroeiingen op het terrein aanwezig zijn. Hierdoor is het plangebied niet toegankelijk voor verder archeologisch onderzoeken en dienen deze zaken eerst verwijderd te zijn.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

Figuur 1: Uitsnede van het kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (bron: geopunt.be).

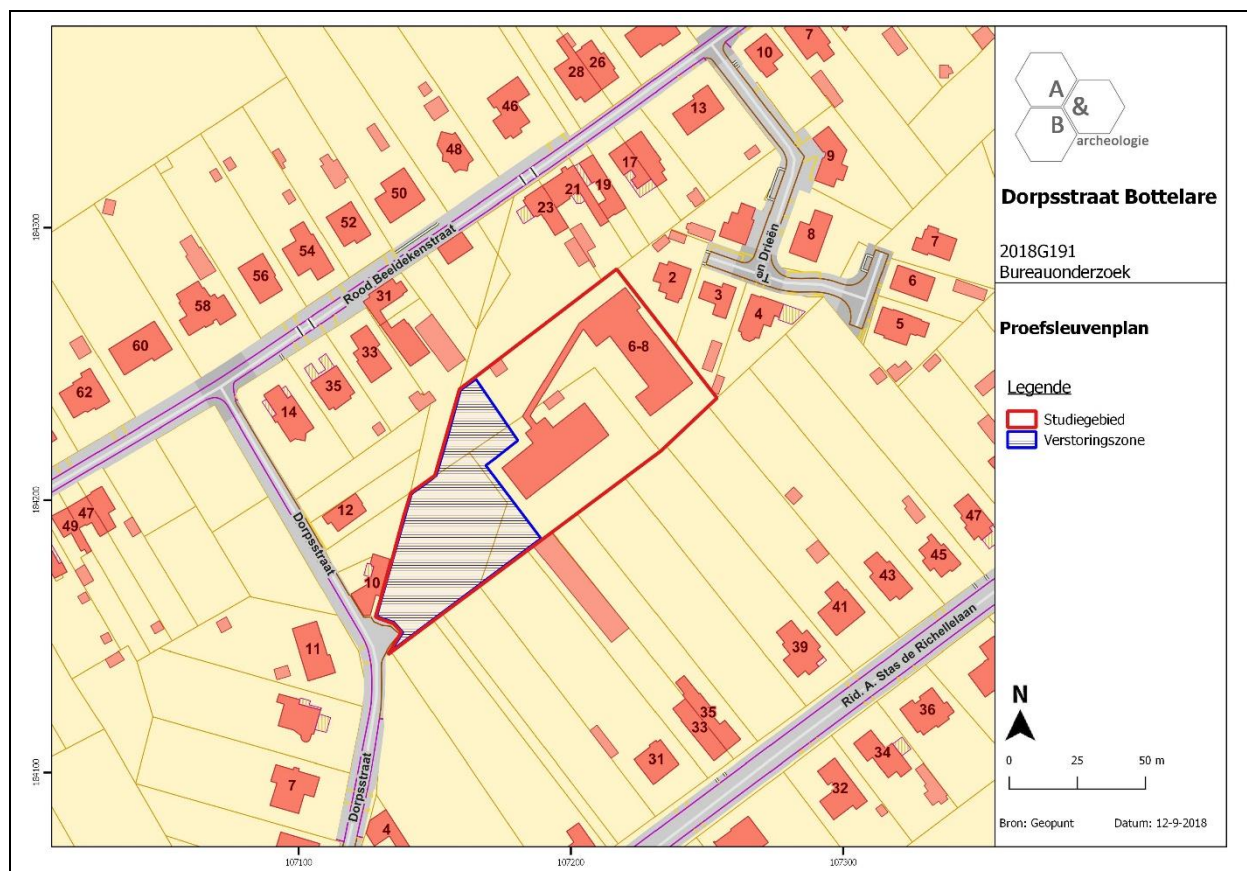
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Bottelare, Dorpsstraat, Rid. A. Stas de Richellelaan, Ten Drieën en Rood Beeldekenstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied (bounding box): xMin,yMin 107109.34,184143.56 ; xMax,yMax 107253.08,184284.82

Kadastergegevens: Bottelare (Merelbeke), afdeling 4, sectie A, percelen 208G, 209B, 209 E en 209 F

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 7599 m². Op basis van de impact van de werkzaamheden dient over een gedeelte van het terrein (2732m²) verder vooronderzoek te gebeuren door middel van proefsleuven. De onderzoeksmethodes worden hiernavolgend verder gedetailleerd besproken. Gezien het huidige gebruik van de residenties en de aanwezigheid van verhardingen, bomen en andere begroeiing is het technisch, economisch en juridisch niet wenselijk het vooronderzoek (met ingreep in de bodem) uit te voeren voorafgaand het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning. Het verder vooronderzoek dient dus te gebeuren in uitgesteld traject. De aanwezige begroeiing en bomen mogen enkel geroid worden tot op het huidige maaiveldniveau. Stronken dienen te blijven zitten, tot na afronding van het archeologisch onderzoek.

Figuur 2 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied en de toekomstige verstoringszone (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Vraagstellingen voor proefsleuvenonderzoek:
 - Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
 - Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
 - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
 - Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - Kan een archeologische site uitgesloten worden?
 - Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
 - Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

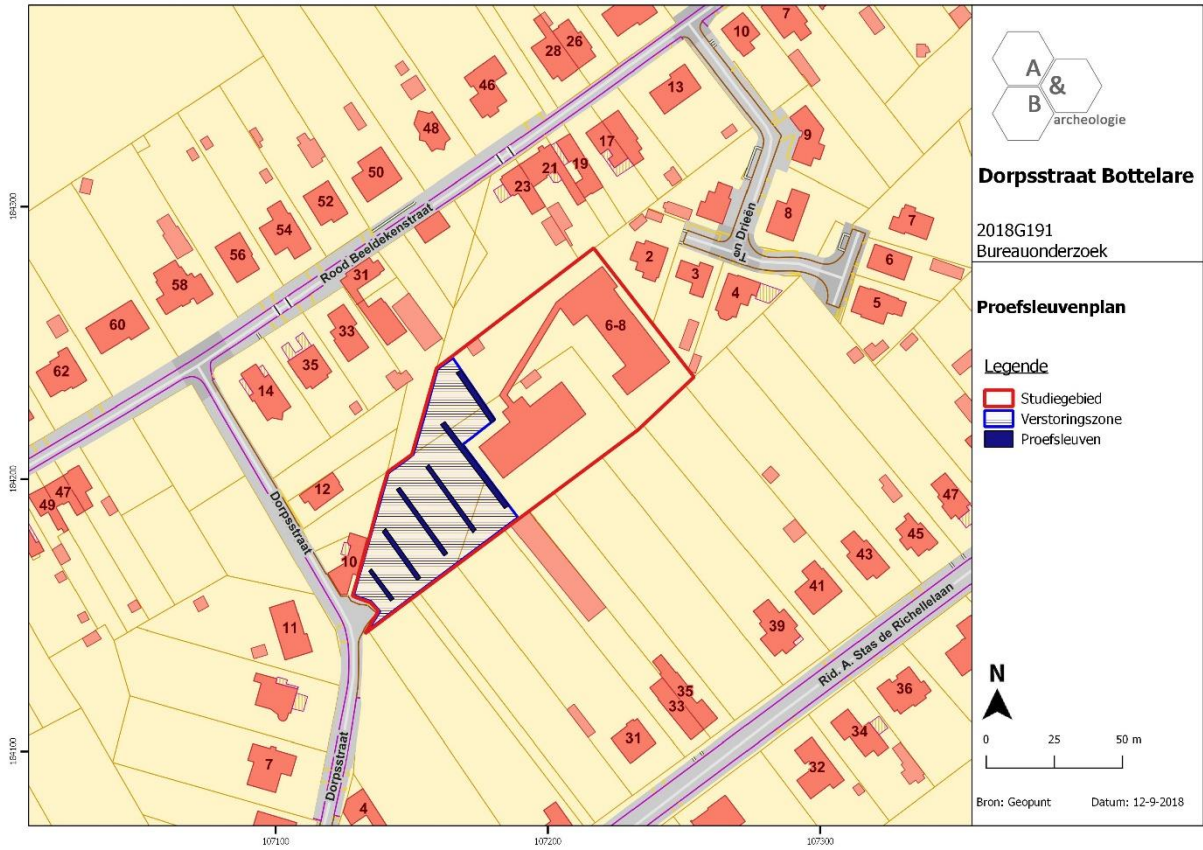
Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en mee georiënteerd met de lengterichting van het perceel. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Het totale terrein is 7599m² groot, maar de effectieve verstoringszone bedraagt 2732m². Hiervan dient 10% oftewel 273m² onderzocht te worden door middel van proefsleuven. Aanvullend hierbij moet nog voor 2,5% oftewel 68m² aan kijkvensters, dwars- of dwarsleuven aangelegd te worden. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 341m² onderzocht.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

- Randvoorwaarden

De bomen (en struiken) dienen wel gerooid te worden voorafgaand het proefsleuvenonderzoek. De stronken blijven hierbij staan, deze worden ook niet uitgefreesd. Op die manier wordt vermeden dat er ongedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd wordt. De stronken en verhardingen kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein. Daarnaast dient de verharding in de zuidwestelijke hoek van het terrein verwijderd te zijn.

Figuur 3 Inplantingsplan met voorgestelde proefsleuven.

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandleemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.